DIN CORESPONDENȚA LUI ION MAIORESCU CU TIMOTEI CIPARIU

DE

GH. PLATON

Ion Maiorescu face parte din acea generație care și-a închinat întreaga viață înfăptuirii dezideratelor sociale și naționale scumpe tuturor românilor în cursul secolului trecut. „Lumina îmi este *adevărul* — declara el — îndemnul *iubirea*, iar scopul *fericirea* poporului român". A rămas credincios acestor principii. Ca profesor în Țara Românească și Moldova, ca reprezentant deplin împuternicit al guvernului revoluționar muntean pe lîngă parlamentul de la Frankfurt sau ca simplu particular în capitala Imperiului habsburgic, Ion Maiorescu a fost un neobosit susținător al idealului de unitate națională.

Nu este în intenția noastră să-i analizăm aportul lui în această direcție. Corespondența sa, risipită în diverse publicații precum și lucrările care i-au fost consacrate [1] — care permit și solicită chiar o reluare și o aprofundare — sînt concludente în acest sens. In legătură cu cele două documente pe care le reproducem în anexe, [2] dorim să amintim că I. Maiorescu, cu prilejul tratativelor purtate la Viena, la începutul anului 1855 — deși nu în calitate oficială — a avut un rol deosebit de important servind cu folos cauza românilor.

În primul rînd, aflîndu-se în capitala Austriei, angajat ca translator la Ministerul de justiție, I. Maiorescu publică articole documentate și pline de interes referitoare, mai ales, la suveranitatea Principatelor în „Ostdeutsche Post", „Wanderer" și apoi la „Augsburger Allgemeine Zeitung", traduse, în parte, în foile lui Barițiu sau incluse în lucrarea lui Neigebaur — izbutind să creeze „o atmosferă

---

[1] Vezi, spre exemplu, „Convorbiri literare" XXXIII, „Transilvania", an. X, XI, G. I. Ionnescu-Gion, *Portrete istorice,* Buc. 1894, N. Bănescu și V. Mihăilescu, *Ion Maiorescu,* Scriere comemorativă cu prilejul centenarului nașterii lui, 1811—1911, Buc. 1912, St. Manciulea, *Ion Maiorescu și raporturile lui cu Timotei Cipariu,* extras din „Luceafărul", an. II, nr. 10—11—12, Buc. 1942, etc.

[2] Documentele sînt extrase din Arhiva istorică a Bibliotecii filialei din Cluj a Academiei R.S.R. din fondul T. Cipariu. Ele nu figurează în culegerea în care Șt. Manciulea a publicat scrisorile aparținînd cărturarului ardelean, aflate în fondul documentar al Blajului. *Op. cit.*

[3] Cf. „Transilvania", an. XI, 1878, p. 92—93 (I. Maiorescu atrage atenția lui G. Barițiu asupra greșalelor existente în versiunea germană a articolelor). Vezi și Neigebaur, *Die Donau Fürstenthümer,* Breslau, 1859.

favorabilă" Principatelor [4]. Într-o corespondență către Cipariu, din 16 august 1855, condamnînd lipsa de activitate a celor din Principate, declara că „pînă va trece cauza orientală" el nu va înceta să se ocupe de politică [5].

La 20 august 1854, înainta ministrului de externe al Austriei, contelui Buol de Schauenstein, un foarte documentat memoriu în care este analizată atitudinea românilor în problema națională [6]. Este memoriul la care se referă în scrisoarea adresată lui Cipariu la 9 octombrie 1854 — (anexa nr. 1). Acesta este pus în gardă asupra atitudinii ce trebuie s-o adopte în eventualitatea în care i se va cere să explice natura convorbirii purtate cu generalul țarist Hasford. Explicațiile trebuiau date în sensul considerațiilor generale incluse în memoriu, cu privire la atașamentul românilor față de curtea din Viena [7].

Cel de al doilea document pe care-l inserăm în anexe este și mai edificator cu privire la adevărata poziție a lui I. Maiorescu față de unitatea națională a românilor. Împărtășind confidențial lui Cipariu scopul plecării sale la București — o comunicare în același sens îi făcuse și lui Barițiu, la 14 martie 1855 [8] — își exprimă încrederea că, în viitor, strădaniile sale vor fi apreciate la adevărata lor valoare: „pe zeloții ipocriți din Sabiniu, sublinia el, lasă-i să latre; va lumina ziua în care se vor cunoaște faptele tuturor".

Cunoscînd poziția Curții de la Viena cu privire la cauza românească — notînd convorbirile avute în acest sens cu personalitățile vieții politice din capitala Austriei — Ion Maiorescu sublinia că „puține dorințe *române* se vor împlini".

Într-o altă scrisoare, adresată tot lui Cipariu, la 18 mai 1855, care o completează pe aceasta, [9] referindu-se la rezultatul călătoriei la București, nota că, cu acest prilej, a făcut „multe bune pe hîrtie, adică de cele ce ar fi de cerut acum pentru țări". Aceste planuri însă, continua Maiorescu, urmează să fie modificate. „După ce în principiu — arăta el — s-a decis aici [la Viena n.n.] soarta țărilor, cererile vor căta a se formula altfel" [10].

Trecînd peste discutarea celorlalte informații, referitoare la relațiile cu Fl. Aaron [11], la bursa obținută pentru fiul său Titu sau la activitatea desfășurată în sprijinul tuturor acelora — și aceștia nu erau puțini — ce apelau la serviciile sale, considerăm că știrile din cele două documente, completînd sau întărind informațiile deja cunoscute, vor putea fi utile la reconsiderarea generală care, credem, nu se va lăsa mult așteptată.

ANEXE [12]

I

Vere

Viena, 9 octombrie 1854. Vei fi auzit ce am pățit cu Aaron. Aducătorul îți va spune tot prin grai.

Într-o întrevorbire ce avui cu comitele Buol Sauenstein despre prințipate am atins despre discursul D-tale cu Hasford la Rîmnic; pe urmă i-am dat asupra acestui discurs al meu un memorial despre toată starea principatelor și în aceasta ear se vorbește de discursul Dumitale.

---

4 N. Bănescu și V. Mihăilescu, *op. cit.*, p. 68, 309.

5 Șt. Manciulea, *op. cit.*, p. 4.

6 N. Bănescu și V. Mihăilescu, *op. cit.*, p. 311 și urm.

7 În 1849, aflîndu-se la Rîmnicul Vîlcea, T. Cipariu avusese o convorbire cu generalul țarist cu privire la atitudinea românilor față de Curtea de la Viena. *Ibidem*, p. 322—323.

8 *Ibidem*, p. 74—75.

9 Șt. Manciulea, *op. cit.*, p. 4.

10 *Ibidem*.

11 Pentru aceasta, vezi N. Bănescu și V. Mihăilescu, *op. cit.*, p. 69 și urm. 266 și passim.

12 Transcrierea a fost literarizată.

Nu crez, dar poate că vr'o dată dată ocasiune (sic) să te întrebe el, or poate alţii — de va mai fi comunicat memorialul cu alţii, ce nu cred — şi te înştiinţez ca să ştii să nu mă laşi în baltă.

Eu am zis că cîtă stăruinţă ce ai pus nu l-ai putut convinge despre credinţa românilor către Austria. Însă discursul Dumitale nu stă izolat acolo, ci mai vin altele din Banat, apoi procămaciunea tipărită şi subscrisă de Hasford şi publicată în Craiova, în care pe noi pe toţi ne numeşte emisarii Austriei. Cum zic, ce am vorbit eu e bine şi pentru *Dumneata* şi pentru toţi. Vei căpăta memorialul.

Altele ce să-ţi mai scriu. Sînt sănătos dar acum iar singur. Umblu să iau pe Maior lîngă mine; n-am pe altul mai bun.

Te ţinuşi de vorbă ca să-mi scrii din Mehadia. Ai rupt-o cu dascălul sîrb şi o lăsaşi acolo.

Dacă mi-ai scrie măcar odată, ca să văd din epistola ta ca ce doreşti a şti, apoi ţi-aşi scrie mai multe. Ei, cearcă şi apoi vei vede.

Întîlnindu-te cu ai noştri spune-le că sînt sănătos şi nu i-am uitat.

Al D-tale văr

I. Maiorescu

Arhiva istorică a Bibliotecii Filialei din Cluj a Academiei R.S.R., fondul T. Cipariu, nr. 1520.

II

Vere

Viena, 16 martie 1855. Ştirea despre stipendiul Titului o căpătasem de la Mureşianu cu 6 zile mai înainte; cu toate aceste-ţi mulţumesc pentru interesul ce ai aratat cu acenst. Astăzi mulţumii şi Mitropolitului de la care capeţi scrisoarea aceasta. I-am esplicat şi lucrul cu Maior care îndată ce se va denumi aici va renunţa de stipendiu, însă acum e numai în prowisorischen werwendung cu un diurn mic şi de aici nu urmează că se va denumi definitiv şi atunci ce ar face cu rigorosele fără stipendiu? Apoi el a luat numai stipendiul pe semestrul de la Octombre încoace, iar în prowisorischen werwendung a intrat numai în Decembre; mai mult nu-l va lua. Îndată ce se va denumi, vă voi înştiinţa ca să ştiţi să daţi stipendiul altuia. Marţian era în spital cînd i-am comunicat scrisoarea domnului canonic Popfalvi. Acum mă înştiinţă că a răspuns fără a-mi spune ce. Dar Macedonfi zice că mape de acele cu însemnele capitulare se aflä aici de cumpărat.

Să arăţi tatălui meu că am căpătat scrisoarea Dumnealui şi îndată ce mă voi înturna din Bucureşti unde purced poimîne cu vaporul pe 21 zile, îi voi trimite ce voi pute; înainte de plecarea aceasta nu i-am putut trimite că n-am avut. Eu şi aşa nu pot trăi numai cu salariul şi aşi fi pierit fără alte acceidintie. La Bucureşti mă duc *chemat* de domnul Ştirbei prin două scrisori, însă aceasta numai *pentru tine*. Nu o mai spune în lături. Voia mi s-a dat pentru casa orfanei ce-i la mine care, în adevăr, se află în stare ticăloasă şi cere presenţa me acolo pentru 2—3 zile.

Pe zeloţii ipocriţi din Sabiniu lasă-i să latre; va lumina ziua în care se vor cunoaşte faptele tuturor. Eri s-au început conferinţiele; însă numai pentru a determina modalitatea lucrărilor. Tot eri am fost la comitele Buol însă n-am putut vorbi că era ocupat cu prepararea conferinţei prime. Iar cu Prokesch-Osten am vorbit ieri mult înainte de conferinţă; el care mă cunoaşte îmi şi însemnase numele ca să-i dau esplicaciuni. I-am spus că plec pentru trei săptămîni la Bucureşti; mi-a zis că nu e tîrziu, pentru că acum se trata de lucrul principal; iar comisiunea „chargée de régler le questions se rapportant a l'état dans lequel se

trouvent les principautés" se va forma mai pe urmă. Principatele vor fi *reprezentate* la această comisiune.

Ce o să iese? Știe numai D-zeu cel de sus; dacă vor predomni ideile celor *de aici*, apoi puține dorințe *române* se vor împlini; dar cum zic, D-zeu știe, noi nu.

Salută-mi pe D. Popfalvi, pe D. Alutanu, D. Rațiu.

La revedere

I. Maiorescu

P. S. De pace e foarte puțină speranță.

Ibidem, document nr. 1529.